

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

Slutrapport SMADIT Örebro (ÖDT-modellen, dnr B3.3-0342/2012)

1 Inledande sammanfattning

Under namnet *Örebro län för en drogfri trafik* har arbetsmetoden SMADIT – Samverkan mot alkohol och droger i trafiken – successivt utvecklats sedan starten 2006. Två år senare kom även de som misstänks för ringa narkotikabrott att omfattas av metoden och 2013 även personer som missbrukar dopingmedel. I ett ganska tidigt skede inrättades en polisstation vid landstingets Beroendecentrum i Örebro för att förkorta tiden mellan brottsmisstanke och samtal.

Syftet med SMADIT Örebro är att individer misstänkta för alkohol- och drograttfylleri, ringa narkotikabrott och dopningsbrott inom 24 timmar ska få möjlighet att komma i kontakt med socialtjänst och/eller beroendevård om de vill ha hjälp med att avbryta sitt missbruk. Det övergripande målet är att minska antalet återfall. Detta i sin tur kan förebygga fortsatt kriminalitet samt återfall i kriminalitet.

Metoden består av sex steg, från upptäckt av polis via motivationssamtal till vård och stöd, och flera samverkanspartner deltar i de olika stegen. Det har sedan starten saknats dokumentation för hur arbetet bör bedrivas och efterfrågan funnits för ett sammansatt material som bl.a. kan användas i utbildningssammanhang. Huvudsyftet med aktiviteten har varit att författa en handbok som kan användas både som utbildningsmaterial och som arbetsstöd för personer som redan arbetar efter metoden.

2 Bakgrund

Under de år som metoden har varit en del av Polismyndigheten i Örebro läns reguljära verksamhet har man kunnat dra erfarenhetsbaserade slutsatser om att metoden till stora delar fungerar. Målsättningen med samverkan och arbetet med metoden har varit att minska brottslighet och droganvändning, öka tryggheten för allmänheten och förbättra trafiksäkerheten.

Det har dock saknats en ordentlig dokumentation/manual och systematisk uppföljning och utvärdering av arbetsmetoden, både lokalt i länet och nationellt. Tanken med aktiviteten var att dokumentera och påbörja en uppföljning av arbetsmetoden "Örebro län för en drogfri trafik - ÖDT". Den primära målsättningen var att dokumentera metoden genom att författa en handbok för praktiker.

3 Tillvägagångssätt och metoder

Enligt ansökan skulle aktiviteten bestå av tre moment för att dels säkra kunskapsuppbyggnaden, dels erhålla ny vetenskaplig kunskap för spridning nationellt och internationellt. Momenten skulle delvis genomföras simultant.

Det första momentet handlade om att dokumentera metodens samtliga delar, komponenter och aktörer, d.v.s. författa en manual. Det andra momentet som utfördes parallellt med det första var studier av det nationella kunskapsläget av liknande arbetsmetoder.

Handbokens empiriska stoff har framför allt inhämtats genom kvalitativa intervjuer av praktiker inom polisen, beroendevården, frivården och socialtjänsten. Intervjuer var den enda tillgängliga metoden för informationsinhämtning då mycket av den praktiska kunskapen om arbetsmetoden inte finns nedtecknad. Sammanställningen av lagstiftning och regelverk som är relevanta i SMADIT: s olika metodsteg har granskats och kommenterats av en jurist.

Det tredje momentet i aktiviteten var tänkt att utarbetas under aktivitetsperioden för att bilda grund för en fördjupad vetenskaplig undersökning efter avslutad aktivitet. Tanken var att arbeta fram en design av experimentell karaktär för att kunna dra statistiskt säkerställda slutsatser om metodens effekter, exempelvis fungerar metoden i betydelsen att de som blir föremål för den avslutar sitt drogberoende och väljer att leva ett laglydigt liv. Finansiering skulle sökas separat för denna utvärdering efter att aktiviteten avslutats.

Psykiatriskt forskningscentrum, Universitetssjukhuset Örebro, utarbetade en ansökan och fick medel 2012 av Trafikverket för en effektutvärdering. Syftet med studien är att se om SMADIT-modellen, så som den används i Örebro län, har den effekt som den syftar till. I studien har ett större antal personer intervjuats i ett par omgångar parallellt med analys av registerdata av olika slag. För att inte dubbelarbeta och istället öka synergieffekten inleddes ett samarbete mellan de två projekten. Projektet ska slutrapporteras hösten 2015.

Vi avvaktar resultaten från detta projekt för att se om det finns utvecklingsmöjligheter och behov av ytterligare forskning enligt den ursprungliga aktivitetsplanen.

4 Genomförande

Aktiviteten har pågått under två års tid, 2013-2014, och bidraget från BRÅ har använts till halvtidslöner för två personer som författat handboken. Under 2013 arbetade Emma Larsson under åtta månader halvtid med handboken och halvtid inom ramen för ovan nämnda effektutvärdering vid Psykiatriskt forskningscentrum. Hennes fysiska arbetsplats var Beroendecentrum. Larsson fick arbete på annat håll i slutet av 2013 och därför engagerades Darun Jaf, Örebro universitet, som projektsekreterare under 2014 för att slutföra författandet av handboken. Jaf arbetade även han i åtta månader på halvtid.

5 Aktörer

Polismyndigheten i Örebro län har stått som sökande för aktiviteten, men representanter för kriminologämnet vid Örebro universitet liksom personal vid Beroendecentrum, Örebro läns landsting har direkt varit medverkande i arbetet som bedrivits. Samverkan har kontinuerligt skett med personer involverade i ovan nämnda forskningsprojekt.

Arbetet har under hela aktivitetens gång bedrivits i samverkan ett befintligt regionalt forum och framväxten av handboken har presenterats och innehållet diskuterats vid ett flertal tillfällen. I samordningsgruppen för *Örebro län för en drogfri trafik* ingår repre-

sentanter för Beroendecentrum vid Örebro läns landsting, Frivården, polisens fyra lokalpolisområden, socialtjänsterna i Örebro, Lindesbergs och Karlskogas kommuner, Regionförbundet och Länsstyrelsen i Örebro län.

Aktiviteten har möjliggjorts genom att det finns ett formellt samarbete mellan Polismyndigheten i Örebro län och Örebro universitet kallat Polisiära metoder nu och i framtiden, PMF. Detta samarbete utgår från en styrgrupp där länspolismästaren och ämnesansvarige för kriminologiämnet vid Örebro universitet ingår. Till PMF finns en arbetsgrupp knuten. En representant från respektive verksamhet har arbetat deltid i aktiviteten och finansierats inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Marcus Johansson vid Polismyndigheten i Örebro län har fungerat som huvudsaklig handledare för båda handboks-kribenterna.

6 Resultat

Aktiviteten har primärt resulterat i en handbok för SMADIT Örebro som kommer att användas i utbildningssammanhang för dem (polis, beroendevård, socialtjänst och frivård) som ska arbeta enligt metoden och ett uppslagsverk för dem som redan arbetar enligt konceptet. Handboken är skriven så att den kan, med marginella modifieringar, användas i hela landet.

Aktiviteten har även resulterat i att samverkan mellan polisen och universitetet har stärkts liksom samverkan med andra aktörer. Detta borgar för att man även i framtiden kan komma fortsätta samverka på ett konstruktivt sätt med det förebyggande arbetet i fokus.

Handboken kan spridas via BRÅ:s hemsida liksom via hemsidor och intranät för de olika samverkande myndigheterna i elektroniskt format. I samordningsgruppen för Örebro län diskuteras i skrivande stund om möjligheterna att bekosta en tryckning av handboken.

SMADIT Handbok bifogas